

Lausunto sivistysvaliokunnalle Valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta (VNS 1/2021 vp)

Valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteon (VNS 1/2021 vp) keskeisenä tavoitteena ovat joustavat ja yksilöllisen oppimispolut saumattomassa koulutus- ja tutkintojärjestelmässä.

Opiskelijan omista tarpeista lähtevä oppimispolkujen suunnittelu on hyvä lähtökohta yksilöllisen ja erilaisen oppimisen tukemiseen. Samalla on huomioitava, että oppilas/opiskelija saa riittävästi tarvitsemaansa tukea oppimiseen. Erityisesti nivelvaiheissa, siirryttäessä esimerkiksi toisen asteen opintoihin, on varmistettava oppilaitoksesta toiseen siirtyvä tieto ja tuki. Oppimiseen vaikuttaa vahvasti myös oppijan muu elämäntilanne ja esimerkiksi terveydentila. Oppijan elämäntilannetta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti ja vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden, kuten terveydenhuollon ja muiden tukipalveluiden kanssa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021) mukaan mielenterveys- ja päihdehäiriöihin liittyvät oireet haittaavat nuoren opiskelukykä ja lisäävät riskiä opintojen venymiseen sekä keskeyttämiseen. Oireilu heikentää myös nuoren mahdollisuuksia sijoittua työelämään. Huomionarvoista on myös se, että suomalaisia nuoria aikuisia koskevassa tutkimuksessa todetaan, että 40 prosentilla oli ollut vähintään yksi mielenterveyshäiriö elämänsä aikana (Suvisaari 2009). Mitä varhaisemmassa vaiheessa oppimisvaikeudet sekä neuropsykologiset ja mielenterveyden häiriöt havaitaan, sitä nopeammin ja paremmin toimivaa – ja myös mahdollisesti kevyempää – tarvittava tuki ja apu yleensä on.

Yksilöllistä tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa on huomioitava myös erilaiset oppimisympäristöt. Oppiminen on siirtynyt osittain digitaalisiin ympäristöihin, joissa korostuu usein opiskelijan itseohjautuvuus ja motivaatio. Onkin varmistettava, että myös erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ja opiskelijat, kuten mielenterveyden ja jaksamisen ongelmia tai oppimisvaikeuksia kokevat, pysyvät mukana ja saavat tarvitsemaansa tukea digitaalisissa oppimisympäristöissä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että oppilaiden ja opiskelijoiden tuki on huomioitava toimeenpanon resursseissa, mm. erityisopetuksen ja oppilas-/opiskelijaterveydenhuollon osalta.

Ammatillisessa koulutuksessa oppiminen on viime vuosina siirtynyt enenevässä määrin työpaikoille. Työpaikkojen oppimisen ohjauksen ja tuen osaaminen ja resurssit on varmistettava mm. lisäämällä oppilaitoksen ohjausresursseja työssä oppimisen jaksoilla. Työpaikoilla ei välttämättä ole osaamista kohdata esimerkiksi oppimisvaikeuksia tai mielenterveyden haasteita. Tällöin oppilaitoksen antama tuki sekä työssä oppimisen ohjaukseen että oppijan jaksamisen ja oppimisen tukemiseen on merkittävä.

Jatkuvan ja työuran aikaisen oppimisen varmistaminen työpaikoilla sekä täydennyskoulutuksena tukee myös työhyvinvointia ja mielenterveyttä. Työntekijän osaamisen ylläpitäminen ja työelämän ohjauksen kehittäminen tukevat työssä jaksamista myös silloin, kun työkyky on heikentynyt esimerkiksi mielenterveyden ongelmien vuoksi. Erilaisten kuntouttavien tukipalveluiden ja työuran aikaisen moniammatillisen osaamisen (ml. työterveyshuolto) hyödyntäminen uudelleen kouluttautumisessa tai urasuunnittelussa on tärkeää.

Oppijan mielenterveyden ja omien voimavarojen tukeminen sekä siihen ohjattavat riittävät resurssit ovat tärkeitä elinikäisen oppimisen vahvistamiseksi koko oppimisen elinkaaren aikana. Joustavan elinikäisen oppimisen mahdollistaminen varmistaa, että oppiminen on mahdollista missä iässä tahansa omat voimavarat ja elämäntilanne huomioiden. Näin varmistetaan tasavertainen yhteiskuntaan ja työelämään osallistumisen mahdollisuus kehittyvässä yhteiskunnassa.

Kuten Valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa (VNS 1/2021 vp s. 50) todetaan, riittävän tuen mahdollistamisessa kulmakivenä on varmistaa kasvatus- ja opetusalan henkilöstön osaamisen sekä henkilöstöresurssien riittävyys erilaisten oppijoiden tukemiseen sekä mahdollistaa moniammatillisen työn sujuvuus ja tarpeellisten tietojen kulkeminen organisaatiosta toiseen.

Lisätietoja:

Kirsi Sirola, koulutuspäällikkö, Mielenterveyden keskusliitto, kirsi.sirola@mtkl.fi, 040 5522 860

Lähteet:

Suvisaari et al. (2009). Mental disorders in young adulthood. *Psychological Medicine*, 39, 287–299.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (10.5.2021) Haettu osoitteesta:

<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/opiskelijoiden-mielenterveys>